

Oponentský posudek bakalářské práce Jany Hanzlíkové *Vývoj trendu a teorie módy*

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Jan Beseda

Oponentka: Mgr. Taťána Petříčková, Ph.D.

Autorka charakterizuje svou práci jako teoretickou studii o módě a trendu, „jejímž cílem nemá být pouze či právě popis následujících, namátkově vybraných trendů, ale také konceptů souvisejících s fenoménem trendu do života. Krátká analýza má ukázat, jak trend může být spojen s řadou příčin, ať už technologického, nebo sociálního charakteru. Každý jednotlivý trend tak může vyžadovat samostatný přístup ve smyslu potřeby znalosti prostředí, ačkoliv obecně bývá spojen s koncepty konformity, napodobování a sociálního vyrovnávání. Svým způsobem jde o potvrzení názoru vyřčeného v úvodu práce, a sice že „projevy“ originality nebo osobitosti jsou často iluzorní a společensky zásadní měrou determinované „primárně zajímat o trendy, které vznikají zejména na základě pokroku, tj. Demografie, technologického vývoje a dlouhodobých tendencí rostoucí společnosti.“ (s. 31) Jednotlivými trendy má na mysli fenomén facebooku, dotykových telefonů a bot značky Crocs. Téma, které si zvolila je velmi aktuální a inspirativní. Ve své práci se opírá o studie T. Veblena, G. Simmela, G. Lipovetského aj., ale své teze zdůvodňuje zejména úvahami novináře M. Gladwella, což je vzhledem ke klasikům typu Simmela a Lipovetského zvláštní volba. Je to však pochopitelné možná právě z toho důvodu, že jeho teorie je velmi chytlavá, téměř módní záležitost.

Na úvod autorka velmi logicky zařadila kapitolu s názvem „Vymezení pojmů: trend a móda“. Ačkoli tedy jaksi tušíme, že se bude jednat o dva rozdílné pojmy (což je patrné i z názvu práce), termín móda se svého definování či odlišení od pojmu trend v této kapitole nedočká. Náznak nalezneme na straně 12: „Protože související a módě víceméně nadřazený fenomén trendu však není jednoduché zachytit v teorii, která by se přímo jím explicitně zabývala, je rovněž žádoucí se věnovat obecnějším koncepcím“, avšak dále se již čtenář nic podstatného nedozví.

Autorka prezentuje jednotlivé postoje a teorie módy ve formě krátkých a často velmi zjednodušujících referátů z knih či esejů výše zmíněných autorů. Výrazně utrpěl zejména G. Simmel, z něhož autorka vybrala spíše jen konkrétní příklady týkající se módy a samotný

základ jeho uvažování o módě jen naznačila. Z neznámých důvodů mluví neustále o „kulturní formě“ místo o „životní formě“, základním pojmu Simmelova slovníku, a tím čtenáře velmi mate. Antagonismus dvou principů, dvou životních forem se teprve v kultuře či ve společnosti odráží a nabývá nejrůznějších podob. Jedná se o typické principy našeho bytí, které mají i svou fyziologickou podobu v potřebě pohybu a klidu. Tyto základní momenty autorka ve své charakteristice zcela pominula a pracuje rovnou s pojmy „kulturní forma“ (s. 17), napodobení a tendence k odlišnosti. Myšlení G. Simmela tak najednou vystupuje v porovnání s ostatními jako velmi plochá úvaha, která nemůže nic zajímavého k teoriím módy nabídnout.

Poněkud vtipný mi připadá následující text: „Následné teorie uvádím pro podpoření Gladwellových tvrzení. Teorie rozbitých oken by nám měla nastínit sílu kontextu, tj. důležitost prostředí, která má do jisté míry vliv na výsledné rozhodování. Milgramovy sítě by nám zase měli pomoci pochopit celkovou propojenost v navazování sociálních vztahů, zvláště v dnešní moderní době, kdy se svět neodvolatelně smršťuje.“ (s. 28) Autorka uvádí teorie na podporu autorových tvrzení? Ale z dalšího textu vyplývá, že opět cituje z Gladwella, který ony teorie sám uvádí a podporuje jimi svá tvrzení. Pokud tomu tak není a autorka sama teorie vyhledala a nastudovala, pak je chyba na mé straně.

V konkrétních analýzách módních trendů nerozumím tvrzení, že „nyní před sebou máme samotný trend tohoto fenoménu očištěný od technologických aspektů a vnějších vlivů a můžeme se na něj podívat ze sociologického hlediska prizmatem zmiňovaných autorů. V tuto chvíli lze aplikovat Gladwellovy postupy – zejména souhru více malých příčin: užitečnost a výhodnost pro uživatele i trh, rozvoj technologie, dostupnosti internetu. Dále faktor chytlavosti: Facebook využívá moderních internetových technologií a na rozdíl od roztráštěné platformy typu Myspace využívá minimalistický design, nabízí osobitý obsah skutečných uživatelů,...“ (s. 34) Jasně mi není, jak toto očištění proběhlo. U Facebooku dále autorka váhá, zda splňuje Simmelovu teorii napodobení a zmiňuje blogy celebrit, „kdy na podobném principu může fungovat i Facebook, jehož prostřednictvím je možné stejně jako lidé, kteří mají svá publika, „promlouvat“ ke svým přátelům – ať už skutečným, nebo za tímto účelem „sesbíraným“.“ Musím se přiznat, že opět nerozumím tomu, jak to souvisí s tendencí k napodobení, tak jak ji chápal sám Simmel. Podle Simmela má přece tato psychologická tendence smysl v tom, že nám dovoluje konat smysluplnou činnost a současně nás osvobozuje od volby a odpovědnosti za ni. Roztavuje jedinečné v obecném a opírá se o to, co trvá atd.

Práce je logicky a přehledně členěná, opírá se o dostatečné množství literatury. Jak už bylo zmíněno výše, vykazuje i jisté nedostatky (hrubé gramatické chyby - i, y v to nepočítám). Autorka se snaží zreferované teorie, někdy až násilně a nesmyslně, aplikovat na

jednotlivé trendy, což v závěru analýz vyznívá velmi banálně. Je to podle mého názoru předně povrchním čtením autorů, podceněním složitosti jejich myšlenek, a dále tím, že se nesnaží ani o jejich vzájemné vymezení či odlišení, a používá tedy ty citace, které se podle jejího soudu zrovna „hodí“ k analyzovanému fenoménu.

Navrhuji známku velmi dobře až dobře podle způsobu obhajoby práce.

V Praze, 30.1. 2012

Tat'ána Petříčková